

Naš si od zdaj, in pověj po pravici, kar bodem te prašal:
 Konjski čemú ta razvlák je storjen? kdo ga je sostavil?
 Kaj je namen? kak verski uzrok? li naprava za vojsko?
 Rekel je, uni pa zvit ino umen Pelaških kovarstev
 K zvezdam kviško okóv opróščen dvignol je róci:
 Lučice večne, o vé in pa vaše neskrunjivo bogstvo
 Sódite priče — je djál — in vi strašni oltarji i noži,
 Ki sim usél vam, i venci bogóv, ki vas nosil sim žrtva, —
 Že prestópiti smém zdaj Grajcov svete pravice,
 Smém črtiti možé, i na dan prinesti vse skrivno,
 Tudi vezí postáv me ne vežejo več domovinske,
 Bodi le mož ti beseda; ohranjena Troja ohrani
 Vero pa tud, če resnico povém, i veliko póvrnem.
 Ve Danájcov zaúp ino vojske náda začete
 Palade bila pomóč je vselej; odkár pa brezbožni
 Zlostni Tidejev sin, i zločínstev iznájdnik Ulises
 Zdrznola sta se, da šla sta ukrást nesročno Paládje
 Iz svetišča, popréd umorívši grajske čuvaje,
 Sveti ugrábila kip, i z okrvljenema sta rokama
 Zúpala se dotaknít pajčólána dcviškega bognje,
 Od sih dob obrnól se potekli je up od Danajcov,
 Vsa se potrla je móč in odnágnolo bógujino srce,
 Tudi dvomljivega ni Tritónia známenja dala;
 Komaj postavili kip so v stan, zažaré migljajoči
 Plámeni jej iz oči povzdignjenih, slan se po udih
 Pot pcedí, in od tal — ó čúdo je praviti! — trikrat
 Sama je škit in pa kopje v rokáh drže poskočila,
 Naglo podati v pobég se na morje velnje nam Kalkant,
 In da razdjati ne dá z Argolskim orožjem se Pergam,
 Ako po božji naznám se ne vrnejo v Argos, in bognje
 Zópet domú ne nesó, ki priládjali so jo čez morje;
 Zdaj pa jadráli domú so z vetrom v očetne Micene,
 Spravljajo boge sebój in orožnih priprav; al po morji
 Pridejo semkaj na hip; tak znamenja vredil je Kaltant,
 Namest Paládija tó so podobo postavili bognji
 Za razžaljénje zató, da nečást bi popravila tako.
 Ta pa takó neizmerni razvlák je sostaviti Kalkant
 Z dobov zloženih velél i v nebé povzdignoti vkazal,
 Da bi móč ne biló skoz vrata priversti ga v mesto,
 In bi ne mogel ljudí več varvati v starem česčenji,
 Ker, če Minerve dari oskrúnele vaše bi roke,
 Priamovemu prtí kraljestvu pogín i Frižanom,
 Toda bogóvi zaznám obrnite ta v samega njega!
 Ali če spravili vi z rokami bi v mesto ga svoje,
 Azijsa cela z močjó prihití do Pélopa zidov,
 Tota osoda potém pa zadela unuke bi naše.
 Zavolj tih zanj i zvijáč prisegolomca Sinóna
 Vjeti z lestjó in prisiljenimi smo solzami verjeli,
 Ki nas Tidejev sin ni, in ni Larišan Ahilej,
 Vkrotilo ni desét let, zmágalo tisuč ne ladij.

M. Valjavec.

Vraže primorskih Slovincov.

Vraž je toliko med našimi Slovenci, da je joj! Od teh je bilo mnogokrat govorjeno v *Novicah*, v *Vedežu* in v *Slovenski Bčeli*, tako da je

skorej nepotrebno, da še kej tukej od tega govorim; tudi mi ni mogoče veliko povedati, ker sim premalo se s priprostim ljudstvom pečal. Vender pa bom enmalo od tega povedal, kar sim ravno zvedil.

Da so res *copernice*, *coperniki*, *škrateljni* itd., si ne da neuki Slovenec nikakor izbiti iz glave, zakaj tako je slišal od svojih rajnikih in družih starih ljudi, in mora res biti, naj kdo temu nasproti reče, kar koli hoče. *Copernice* so v zvezi s hudičem, in z njegovo pomočjo zamo-rejo veliko veliko storiti, posebno pa škodovati bližnjemu na blagu in na zdravju. Če komu kdo v hiši oboli, mu je že narejeno; če živina boleha, je že neki copernica (ali pa kak copernik) ji škodila. One stopajo v megle in oblake, se ondi ženijo, plešejo in točo delajo. Posebno se rade o mlaju shajajo o ponočnem času. Kadar se hudo vreme bliža, in se k toči napravlja, je treba s posvečenimi zvonovi zvoniti. Strelni prah ali smodnik (pulver) žegnati, z njim puško nabasati, pa namesti krogle prid-jati glavo žeblja, s katerim je bil žrebec podkovan — to verže copernice iz oblakov doli na tla. Kadar ima toča priti, ali kadar že toča pada, vražne babice (in tudi babjeverni dedci), precej veržejo na ogenj žegna-ne oljke in lojber s pelinom vred; v nekterih krajih vzamejo kak na pol ubit lonec, ga napolnijo z gorečim ogljem, in ga obesijo na tero ali beko, in stavijo vanj žegnano oljko, lojber, pelin itd. hodijo okoli hiše, in ka-dijo oblakom; ta dim namreč smerdi copernicom, da morajo iz oblakov doli pasti. Ko sim še majhen otrok doma bil, sim moral o tacih prilož-nostih tudi hitro stole vun iz hiše pod milo nebo znositi, in jih tam pre-kucniti, da so stolov noge kviško moléle, menda zato, da bi se coperni-ce na njih pobile, ako bi iz oblakov doli padle. V ta namen nekteri tudi gnojne vile tako copernicam nastavljajo. — Copernik in copernica, pra-vijo, ne moreta čebule terpeti. Tako se spomnim, da sim v otročjih letih kedaj praviti slišal: „Glej, ta ženska mora biti copernica, ker še duha od čebule terpeli ne more.“ Copernica ne more v hišo, če se metla po čez postavi na prag; ravno tako ne more po poti naprej, ako se ji čez pot križem postavi metla. Čudno je pa, da se večidel le od starih bab pravi, da so copernice. Od boja copernic s kerstniki o kresu smo že govorili.

Sploh verujejo naši Slovenci, da nekej malim otrokom kri iz pers-pije; ne vem pa komu se to pripisuje, ali vedomcu, ali mori, ali komu. *Mora* tlači človeka po noči. Vedomca in moro *panati*, kakor pravijo, de-lajo pri Gorici tole: Vzamejo tigičo, (Kürbissflasche), jo napolnijo s scav-nico, jo zamaše in jo obesijo nad ogenj v dimnik. Dokler je tigiča v dimniku nad ognjem, ne more ne *vedomec* ne *mora* ne v hišo, ne iz hiše, ako je že notri. Ako je tadaj v hiši, ne more vun, pa tudi ne more pu-stili svoje vode; tako mora li poginiti, ali pa se ovaditi, ker pravijo, da je nevidljivo v hiši. V gorah si pa taki, kateri menijo, da jih pogostoma mora tlači, snop slame k postelji vzamejo in pa gorjačo pripravijo; če po noči čutijo, da jih tlači, zgrabijo za gorjačo, in začnejo snop slame pretepati, ker menijo, da v slami moro mlatiijo. V Ipavski dolini sim vi-dil, da se je hišo tako zavarovalo pred vedomcom in moro. Eden je vzel vilice ali pa nož, in jih vnic zagnal v hišne duri od znotrej, da so se vanje zapičile. Kjer je tako v duri zaboden nož ali pa vilice, ne more mora in tudi ne vedomec čez prag.

Vedomec je človek; kako se ubrani, da novorojeno dete ne postane vedomec, je bilo že rečeno. Od njih se pripoveduje tudi, da se po noči na križpotih snidajo in kot koštroni terkajo. Zatorej mislijo

nekteri, da je vedomec vsak človek, ki ima plešasto glavo. Vedomec imajo nekteri za strasne velikane, kteri se ponoči okoli klatijo po hostah in po polju, in da imajo tako moč, da stare drevesa izruvajo.

Smert je po mislih naših Slovincov bela žena.

Škratelj ima rudečo kápico; se klati po robih, gorah, gozdh, z bičem poka in žvižga, ter človeka moti, da pravo pot zgresi; kadar je tako človeka napeljal, se pa zakrohota.

Ponočne svečice (Irrlichter) so uboge dušice, ki miru in pokoja iščejo. *Ogenj*, ki se ga po noči vidi, kaže, kje je šac ali zaklad zakopan, ter pravijo, da šac cvete. Varuje pa ga škratelj. Ako pa kdo paternoster tjekej verže, kjer tak ogenj zagleda, ter nekej pomóli, prežene škrateljna in šac je njegov.

Kdor zve za *tičje gnezdo*, ne sme tega pod streho povedati; sicer pride kača, in mu v gnezdu vse jajčka spije.

Pri Gorici sploh verujejo ljudje, da *kudobno oko* (das böse Auge) strašno škodi.

Kociancič.

Slovenska slovstvena zgodovina.

(Dalje.)

Učenci in nasledniki tih svetih sedmih.

Na čelu teh se znajde Konstantin, bulgarski škof, učenec in gorec naslednik sv. Konstantina ali Cirila, slovanskega aposteljna. Učene dela tega izverstnega moža: *Atanazja iz Aleksandrie 4 knjige proti Arianom*, prestavljene v letu 906 na tirjalev cara Simeona, in ohranjene v dveh rokopisih iz 15. veka, je že K. Kalajdovič spomnil. Toda Dobrovski in več družih učenih tega veselja niso pustili, da bi beli dan zagledalo. Pa zdaj se je vender našel v zborni knjižnici v Moskvi en rokopis in belapi iz 11. stoletja, namreč *zbirka govorov o nedeljskih evangeljih*, deloma iz Ivana zlatoustu (37 govorov), deloma pak iz Izidorja Peluzionskega (5 govorov.)

Po Šafařikovih mislih se ima tudi: „Napisanije v pravěj věře“ pripisovati temu škofu Konstantinu, katero se je v bulgarskem, za cara Ivana Aleksandra spisanem rokopisu od leta 1348 obdržalo, in se zdaj v zborni knjigarni najde. Od tega škofa se ima dobro ločiti Konstantin modroslovec *Kostenski* ali pa *Kostenecki*, to je, rojen iz mesta Kostenec (ne daleč od Sofie), ki je v prvi polovici XV. stoletja v Žegligovskem samostanu blizu Skopja živel, in je tukaj o slovanskih čerkah, kazanjih (pridigah) evangeljih, in o življenji serbskega kneza Štefana Lazarja († 1427) i. t. d. govoril.

Grigorij, bulgarski pop (presbyter) sicer nepoznan, je prestavil za bulgarskega cara Simeona, okoli let 880 — 927 kratko svetno in cerkveno zgodovino, v kteri se posebno važen odlomek o razdjanji Troje, vzet iz greškega letopisca Malala, znajde. Veliko obširniši je, kakor v greškem izvirnem spisu, ki se je do nas ohranil. Odlomki od tega se najdejo v Kalajdovičevem, že omenjenem delu, in za izdanje se je tudi goreci Josip Bodjanskij trudil pri cesarski družbi za zgodovino in starine.